

Informace o Chartě 77 - pátý ročník - č. 5 /květen 1982/

Dokument Charty č. 20 /K výchově dětí a mládeže/	1
Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných	
Sdělení č. 301 /Odsouzení P.Josefa Bárty a P.MUDr.L.Trojana/	10
Sdělení č. 302 /Petr Pospíchal obviněn z pobuřování/	11
Sdělení č. 303 /Propuštění J.Rumla, J.Mlynárika a M.Simečky/	11
Žádost adresovaná Federálnímu shromáždění	11
Štížnost Jana Placáka	12
Další zásah státní moci do života evangelické církve	13
Výnatek z dopisu Františka Lízny	14
Fejeton L.Vaculíka: Jaro je tady	15

00 000 00 000
0 0 0
0

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77
Adresa: Petr Uhl, Anglická 8, 120 00 Praha 2
Anna Sabatová, Anglická 8, 12000 Praha 2

Dokument Charty 77 č. 20/82 /K výchově dětí a mládeže/

Ministerstvo školství ČSR
Ministerstvo školství SSSR
Úřad předsednictva vlády ČSSR
odbor pro otázky mládeže

Předkládáme československé veřejnosti text týkající se jedné z nejdůležitějších otázek budoucnosti našich národů: výchovy dětí a mládeže. Nečiní si nárok na úplnost. Otevíráme jím diskusi a uvítáme doplnky, nové texty i dílčí připomínky.

Utváření a sebeutváření člověka vystupuje do popředí tím více, čím rozporněji se vyvíjí lidský svět plný násilí, duchovního zetročování, nerevnomořně vyvijený, sužovaný hladem a chudobou, v neposlední řadě ohrožený válkou.

Všechna zdravotní, sociální a kulturní péče, která v posledních letech se vynaložila a vynakládá na vývin mladých lidských bytostí i dospělých, by se stala paradoxní, kdyby válka měla vystavit svět zkáze. V roce 1948, nezáhodou brzy po nějvětší dosavadní válečné katastrofě světových dějin, přijala Organizace spojených národů jednomyslně jeden ze svých nejvýznamnějších dokumentů - Deklaraci práv dítěte. Tato deklarace představuje nejen významnou ochranu práv těch, kdo nemohou zastávat samy sebe, ale i jeden z nejdůležitějších dokumentů pro realizaci mírového soužití mezi národy. Neboť výchova nastupujících generací je tím nejušlechtilejším polem, na němž

by měli ještě daleko více spolupracovat jednotlivci i skupiny blízkých i vzdálených národů, vyměnovat si zkušenosti různofodé a budovat program výchovy člověka k svobodě, toleranci a vzájemnosti, který by byl schopen čelit pokusům o zetročení člověka či jeho nadvládu nad druhými.

V Deklaraci práv dítěte se praví, že lidstvo dětem ještě mnohé dluží. Dlužna je v tomto dmyslu i současná společnost, a to nejen tam, kde aktuální ekonomická situace sužuje občany i děti kritickými materiálnimi nedostatkami. Též jiné "nedostatky" mohou být a jsou velmi vážným ohrožením života - dokonce existence života na Zemi vůbec. Nejsou nic platné mírové výzvy, když se nastupující generace vychovává v duchu uniformní "jednoty", tak blízké militaristickým záměrům, když monopolní státní moc vykonává přebujecí byrokratický aparát s direktivně řídící centralizovanou funkcí jak přikazovací, tak kontrolní i eventuelně - trestní. Stát potom může navenek halasné hlásat mírovou politiku, avšak uvnitř připravovat prostřednictvím výchovy daleko spíše vojáky, místo aby stimuloval prostřednictvím státní administrativy takovou výchovu a vůbec péči o nastupující pokolení, která by vedla k podpoře a rozvoji neuniformních, samostatných, svobodných občanů.

Dokument, který předkládáme, je příspěvkem k analýze výchovy mladé generace v ČSSR. Upozornujeme, že některých otázek v tomto směru se dotýkal i dokument Charty č. 4/77.

V Praze dne 1. června 1982 - na Mezinárodní den dětí

Dr. Radim Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Ladislav Lis
mluvčí Charty 77

K výchově dětí a mládeže vzhledem k Deklaraci práv dítěte

Dne 20.11.1959 byla Valným shromážděním OSN přijata Deklarace práv dítěte. V její preambuli se praví, že dětská práva se vyhlašují s vědomím toho, že lidstvo je dětem mnohé dlužno. Při přiležitosti mezinárodního roku dítěte se v československém tisku vyskytly i takové názory, které tvrdily, že všechny závazky, vyplývající z Deklarace byly v ČSSR beze zbytku splněny. Skutečnost je však poněkud jiná.

Podle zásad Deklarace má dítě, prožívat zstanovená práva bez rezlišování nebo diskriminace z hlediska rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, párodnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení at již dítěte samého nebo jeho rodiny. Stát má garantovat podmínky svobody a důstojnosti. Dítě má mít právo na zdravý vývoj. V duchovním vývoji má působit a za dítě ručit především rodiče, a to díky těm lidským podmírkám, které nemůže nahradit žádná jiná instituce, především díky lásce a porozumění. Dítě má být ochráněno přede všemi formami nedbalosti, krutosti a vykoristování. Má být chráněno před činy, které by

mohly podporovat rasovou, náboženskou nebo kteroukoli jinou formu diskriminace.

Kromě Deklarace práv dítěte hovoří o principech výchovy a vzdělání dětí a mládeže i další mezinárodní dokumenty, zavazující jednotlivé státy naplnovat ducha a literu výše uvedených zásad. Tak v čl.13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech v bodě 1 se praví: "Státy smluvní strany Baktu, uznají právo každého na vzdělání. Souhlasí, že vzdělání bude směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a smyslu pro její důstojnost a posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Souhlasí, že vzdělání má umožnit všem osobám účinnou účast ve svobodné společnosti, napomáhat k vzájemnému porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi všemi národy a všemi rasovými, etnickými a náboženskými skupinami, jakož i k rozvoji činnosti OSN pro zachování míru."

Konfrontujeme tyto přijaté principy s naší skutečností. Učiníme tak ve třech oblastech, výchova dětí a celková životní orientace, výchova a rodina a konečně výchova a školská politika.

I. Výchova a životní orientace

Strohá monopolizace výchovy státem, jež se v naší zemi postupně stala samozřejmostí, má velmi neblahé důsledky pro vývoj individuálního, národního a sociálního charakteru našich lidí. Jako závažné varování znějí dnes slova Karla Marxe z roku 1875: "Naprostého zavržení si zaslouží výchova lidu státem. Stanovit všeobecným zákonem prostředky obecných škol, kvalifikaci učitelstva, učební předměty atd... gozírat státními inspektory nad tím, aby se tyto zákonné předpisy plnily, tot něco zebla jiného než jmenovat stát vychovatelem lidu! Právě naopak je třeba zbavit vládu, právě tak jako církev, jakéhokoliv vlivu školu. Zvláště v prusko-německé říši /a nepomůže planá vytáčka, že se mluví o "státě budoucnosti", však jsem viděli, jak se věci mají/ stát naopak potřebuje velmi drsné výchovy od lidu." /Marx K.-Engels B.: Vybrané spisy II, str. 30, Praha 1950/

I když některé materiální nedostatky našeho společenského života - jako je kvalita základních potravin /nikoli v poslední řadě pitné vody!/ stále více sporná z biochemického hlediska, vysoké ceny masa, drahota dětského oblečení, nedostatečnost velké části školního, sportovního, rekreačního a kulturního vybavení, stále vážnější problém vlivu prostředí na zdraví dítěte a jiné otázky ekologické povahy nás nenechávají lhostejnými, chceme se soustředit na to, co je v dnešní situaci velmi podstatné: ohrožení duševního a sociálního zdraví nastupujících generací. Každý jedinec má přece přirozeně i právě zakotvené právo na vlastní cestu k vnitřnímu i obecnému řádu, vyústující v uvědomělý rozvoj své vlastní osobnosti, ve službu lidem a světu. Taktéž aktivně žítý život je výsledkem složitého vývoje dětí a mladých lidí v rodině, ve škole, v zájmových činnostech a skupinách, v obci, na pracovišti apod. Tento vývoj má své zákonitosti, jež nelze porušovat bez negativních, někdy i tragických následků pro jednotlivce i pro společnost. Taktéž aktivně žítý život je výsledkem složitého vývoje dětí a mladých lidí v rodině, ve škole, atd. Citově, mravně a sociálně zralá bytost se může vyvinout pouze v určitých podmínkách společenské organizace a sdílené kultury. Tuto skutečnost deklarovali již myslitelé 18. století, když do základních lidských a občanských práv byl počítán požadavek svobody svědomí, tj. právo na vlastní otevřené myšlení, cítění, názory, týkající se podstatných mravních, vědeckých, náboženských a politických otázek, spolu s požadavkem práva na svobodu sdružování lidí týchž názorů a cílů. Svobodné rozvíjení česobního a společenského života nevyuluje samozřejmě řadu zcela přirozených a nutných omezení /např. pudově afektivních činů, jež ohrožují druhé lidi apod./. Z toho však neplýne právo státních orgánů rozšiřovat sféru oných nutných omezení a zasahovat do vnitřního i vnějšího uspořádání veškerého života jednotlivců od jejich nejútlejšího věku, a to s takovými záměry, aby v národě též zmizela schopnost reflexe či sebereflexe, pravdivého uvědomování a uvědomování, jakákoli skutečná originální svébytná iniciativa, smysl pro čest, vzájemnou lidskou solidaritu, nezištnou pomoc bližním atd. Okazuje se, že pouhý požadavek osobní svobody jako základní podmínky lidské existence je u nás považován za "inkriminující" a trestný, a má být z povědomí občanů vymýcen. Už ten fakt, že cenné lidské vlastnosti, jako je čestnost, smysl pro pravdu a spravedlnost, garantované vnitřním osobně nezástupným vědomím, či podřeba nedemonstrovávané a veřejně neodměňované, ale tím opravdovější přátelské pomoci a solidarity nejsou na školách soustavně a promyšleně pěstovány,

avšak spíše považovány za druhorádě, ba až nežádoucí a svědčí o velmi nepríznivé situaci v utváření mladých osobnosti.

Individuální a občanská morálka, sociálně kulturní a politické formy uvažování a jednání /např. i činnost literárních a dramatických kritiků/ jsou u nás stále více monopolizovány a vtěsnávány do jednotného rámce. Základní informace o lidských a společenských faktech a jejich výklad jsou výlučně záležitostí dané skupiny u mocenského vesla. Obyvatelstvu, resp. organizacím a institucím jsou potom direktivně předávány k jednoznačnému přijetí, případně k přesné vymezenému uplatnění: jen v tomto úzkém rámci se potom hoví o "aktivitě", zatímco jde vyloženě o povinnou pasivní recepcí. To současně znamená, že záměrně a cílevědomě není kultivováno a rozvíjeno soustavné a nezávislé myšlení a čítání, a že veškeré samostatné a iniciativní usilování v podstatných otázkách a směrech národního a společenského života, vycházející z širší, někdy i úzké, například lokální zkušenosti, končí pronásledováním, persekucí či sociální likvidací velké části mravně a intelektuálně silnějších jedinců i jejich rodin, takže se vyplácí spíše bezduchá podřízenost, lhůstejnosc, pokrytectví, sobecká preference jen těch nejužších osobních hledisek /vila, chata, auto atd./

Jak za této situace vychovávat děti a mládež? K jakému smyslu k jaké službě, rádu, zákonu? Sociální bytostí není ani zdaleka jen ten, kdo zaujme či ono společenské, resp., politické postavení. Z historie je známo, že celé skupiny zcela asociálních, sobě i druhým naprostě nebezpečných lidí obsadily na dlouhá období mocenské pozice a přivedly své země do stavu všeobecného rozkladu /např. fašisté/.

Výchova a vzdělávání nesmí být pouhou socializací neboli zespolečenstvím člověka v úzkém smyslu nabývání schopností a dovedností k výkonu určitých hospodářských, kulturních či politických rolí, ale má být nikdy nekončícím svobodným růstem lidských schopností, jejich sebezkonalovalováním a usilováním o maximální otevřenosť k vlastní, vnitřní odpovědnosti za to, čemu se říká lidské a vůbec světové občanství. To lze uskutečňovat jen vytvářením výchovných podmínek pro svobodný rozvoj dítěte, budecího občana, jimiž jsou především důstojné a spravedlivé lidské vztahy. Ve společenské struktuře, která nerespektuje a nepodporuje lidskou důstojnost a svébytnost je to možné především a často žel jen - cestou podstupování rizik, cestou plnou oběti, utrpení a pronásledování. S obavami pozorujeme, jak naše děti a všechni ti mladí lidé, kteří se rozhodnou usilovat o opravdovost a kriticky posuzovat zásadnější problém byt třeba jen svého nejbližšího okolí, čeká to druhé.

II. Výchova a rodina

V mnohých učených pojednáních i v popularizační publicistice se rodina u nás posuzuje nejčastěji z hlediska "účelovosti" /bydlení, stravování, položení dětí a materiální péče o ně apod./. Avšak rozhodující není jen pojatý "účel" rodiny, nýbrž její smysl, ono vnitřní poslání, vyjadřování duchem vzájemných vztahů, vzájemného poznávání a kritiky, úcty, všeobecné péče a viry v život, lásky a spolupráce.

Rodina, ve které se dítě cítí bezpečné a milováno, není pouhým bio-psychico-sociálním uskupením, jež lze popsat strohým jazykem statistik. Má být společenstvím hodnot, které materiální danosti přesahuje. Má být místem nejhoubší intimity a bezpečí, kde se tělesné, citové a mravní síly dítěte rozvíjejí v atmosféře klidné a důstojné kritičnosti a viry ve smysluplnost konání dospělých.

Jen ta společnost, v níž jednotlivé rodiny mají vedle nezbytné hmotné úrovni vlastní vědomí vnitřní integrity a nezávislosti, zaručené určitým sociálním postavením, platnými a dodržovanými zákony, dobrou kvalitou života spopolitosti, může počítat s tím, že rodiny vychovají děti bytosti vpravdě sociální, soběstačné a současně zodpovědné vůči druhým.

To je však v naší zemi silně omezováno mimo jiné značnou pracovní a ekonomickou mobilizací žen. S různými nedomyšlenými zásahy do společenského života v zposledních desetiletích pokleslo ocenování mateřství jako hluboce intimní a zároveň vysoce sociální hodnoty. Velká část matek odcházela brzy po narození dítěte do zaměstnání. Mnohé z finanční nezbytnosti daly přednost vyššímu životnímu standardu před intimně náternými hodnotami mateřství a děství. Žena-matka má být ústřední postavou v citovém a mravním životě svých nejbližších a zatím je většinu dne mimo domov. Čas rodičů pro dítě je strik-

tně omezený, krátký. Jesle, mateřské školy, družiny, ulice apod...to znamená prostředí, jež májí hrát pomocnou-výchovnou roli, se stala u velké části dětí prostředími rozhodujícími.

Příslib byši životní úrovňě, jejiž dosažení je v naší zemi u převážné časti obyvatel možné jen na základě dvojího platu, odrazil a odrezuje dodnes značnou čest žen a mužů od plnění rodičovského poslání. Rada sociálních opatření, zejména prodloužení placené mateřské dovolené zlepšila situaci v tomto směru a zastavila aspon na čas prudký pokles natality v naší zemi. Umožnila mladým matkám být s dětmi doma a věnovat se jim, pokud jsou malé, aniž by rodině hrozilo prudké snížení životní úrovňě. Jak se však ukazuje, finanční stimulace porodnosti nemůže být jedinou cestou, jak řešit problém klíčného, bezpečného mateřství a dětství. Musí být provázena řadou sociálních i kulturních opatření. To se týká hlavně doby po odchodu matek do zaměstnání, když děti odrostou do věku 3 až 6 let. Většina žen v této etapě již začíná ve spolupráci s mužem, případně za pomocí rodičů, plnit kromě svých rolí rodinných i role vyplývající z pracovního zařazení. K tomu, aby spojování úkolů pracoviště, mnohdy velmi náročných, s péčí o děti a dobrý rodninny život nebylo pro matky a otce rozporné, konfliktní, mají příslušné společ. instituce a organizace vytvářet co možná nejpříznivější sociální podmínky. Patří k nim nesporně vedle sítě běžných služeb i takové, jako je opatrování dětí v nemoci, v době, kdy se jim rodiče nemohou věnovat, i přizpůsobení pracovního rytmu a pracovní doby rodinným povinnostem matek i otců, umožnění práce doma, rozšíření okruhu domácích prací apod. Zvláštní pozornost a zkoumání pak nesporně vyžaduje otázka rozvedených a svobodných matek, jejichž situace si krom toho, co bylo právě řečeno, vyžaduje mnohdy i mimořádné finanční výpomoci. Specifickou oblastí citlivé sociální a kulturní pozornosti by měla být vydatná různoredá pomoc rodinám, pečujícím o děti tělesně či duševně postižené a dlouhodobě nemocné. Všechny tyto sociální a sociokulturní otázky nemožno ovšem řešit bez spolupráce státních institucí a orgánů s dobrovolnými občanskými sdruženiami. Až dosud se tato spolupráce uskutečňovala velmi nesoustavně, za cenu velkého úsilí a mnoha obětí dobrovolníků z teakových sdružení. Péče o dlouhodobě nemocné či trvale postižené děti a jejich výchova představuje často obrovskou zátěž pro rodiče těchto dětí. Mnohé matky ží etcové jsou všeobecně náročnou péčí o své postižené děti plně a trvale vázány, nemohou se vůbec věnovat svým osobním ani jiným zájmy, dokonce ani těm nejnuttnejším, matky nemohou pracovat mimo domov apod. Tito spoluobčané si přece plně zaslouží pozornost a podporu odboru zdravotní a sociální péče a jiných organizací.

S traumatisací společenského života se v letech 70. objevil znepokojujívý úkaz: velký růst snatků velmi mladých lidí, zcela nepřipravených pro sociální a rodičovské povinnosti, mnohdy neschopných zvládnout těžkosti vlastního vývoje, natož partnerské soužití a výchovu vlastních dětí. Řílič často jsme svědky toho, že nezralí, mnohdy doslova sociálně infantilní mladí lidé přivádějí na svět děti, ale nejsou schopni dostatečně se o ně postarat.

Výchova k rodičovství musí být systematický, ale neokázale pěstována od dětství a musí být součástí celkové lidské kultivace dívek a chlapců. Je neoddělitelná od hry s panenkami, od pozorování láskyplných vztahů v rodině, od pěstování dobrých kamarádských vztahů, od pěstování sociálního cítění, obětavosti a úcty k druhým, je nemyslitelná od citlivého vedení a výchovy mladých lidí v otázkách erotických a sexuálních, od čtení dobré literatury, od prožívání dobrých filmových a divadelních příběhů, od zkoušení a pěstování dobrého partnerství, od prožívání milostných pocitů a prožitků, od přípravy na manželství, na život v rodině, na výchovu dětí. Kultivaci pro rodný život nelze očekávat bez kritického střetávání různých pozbrování, různých mínění o těch či oněch sociálních zásazích /byt třeba dobré míněných/, bez kritické konfrontace různých výchovných či vzdělávacích postupů, bez svobodné kritiky knih a vůbec všeho, co má v tomto směru působit, jakkoli "osvícená" a co do uplatnění mocná direktivní rozhodnutí shora jsou ze své podstaty nejvýš problematická.

Vysoké procento rozvodů, kriminality mládeže a sebevražednosti mládeže v ČSSR jsou příznaky nedobrého stavu vztahů rodina-stát-spolocoost v naší zemi. Trvalá sociálně politická nejistota mnoha lidí, pekles hospodářské a sociální stability, scudržnosti, důvěry a racionality v lidských vztazích, nekvalifikovanost a neefektivnost společenského řízení, narušující nesmyslnost v konání stále většího počtu zbyrokratizovaných institucí při absenci mnoha neformálních společensky aktívnych občanských sdružení, to vše se nutně obráží v situaci ro-

diny, dětí a mládeže. Sociokulturní vstup do společnosti, zvlášt pak v některých oblastech a vrstvách, se kromě jiného projevuje i v chování a značně chudé mluvě výrostků, v problematice povrchních zábav mladých lidí, v jejich ryze konzumním, avšak prchavém a měnlivém zaměření, v jejich nevyzrálosti pro přebírání zodpovědných pracovních úloh a potom roli v nově zakládaných rodinách. Rané a nezralé snatky lze bez nadsázky interpretovat jako snahu mnoha citově labilních jedinců "ukryt se" před komplikovanou a ohrožující společenskou realitou, před neutěšenou keždodenností do vlastního světa, pro jehož vytváření a ochrenu však nejsou rádně připraveni.

Skrytá či otevřená desintegrace rodinného života - tj. spěch, nevzájemnost, neúplnost soužití, nervové a pracovní přetížení rodičů, zvláště žen, konzumní a konformní zaměření rodin atd. vytváří první životní prostředí dítěte, které - prospívá-li tělesně - má mnohé citové a mravní problémy, v předchozích generacích většinou neznámé. Jestliže v rozvrácených a těžce narušených rodinách či u opuštěných dětí jsme svědky vážné citové deprivace neboli citového ochuzení, jež má velmi nepříznivé následky v psychickém, morálním a vůbec celkovém vývoji dítěte, můžeme mnohdy pozorovat i v tzv. normálních rodinách, na venek prosperujících, větší či menší citovou deprivaci dětí, jejíž příčinou může být např. konzumní zaměření rodiny, spojené s nepochopením autentických potřeb dětí a dorostu.

Usili mladého člověka o pravdivé a osobně svědomitě porozumění blízkému i vzdálenému světu a vztahům k lidem, věcem i přírodě, o nalezení vlastní autenticky pravdivé životní orientace a cesty se stalo velmi náročným. Skola a mládežnické organizace, pracoviště nejsou místy, kde by se mladý člověk mohl projevit individuálně, kde by mohl svou tvořivou spontaneitu předložit přísné a spravedlivé konfrontaci v rámci základního předpokladu, totiž věcné laskavosti a laskavé věchnosti, kde by se mohl projevit bez obav, že ~~je~~ jeho realisticky miněná ~~za~~ zpravidla opravdu realistická/ vidění a prožívání bude mít "politické následky". V současné době jsme svědky velmi škodlivých jevů v působení na názorovu a životní orientaci mládeže. Především je to technizace, skrývání a zatajování určitých témat, eventuelně zatajování řešení z různých hledisek.

Skola má přikázáno velice přesně, co se říkat smí a co nikoli, co jsou fakta a co nikoli, ba určuje se i citový ekcent vůči té či oné skutečnosti. Dále je to desorientace, realizovaná školou, sdělovacími prostředky, ediční politikou, totiž předkládání možných koncepcí a hledisek jako jedině správné, připustné, přesné a "vědecké" konstatace. A je to i velmi rozšířené rozdrobení výkladu života s věta, jeden je předkládán dětem a mladým lidem v rodinách /většinou útržkovité a náhodně/ druhý - ve školách a jiných oficiálních institucích. Jeden, předkládaný při veřejných projevech, druhý, v soukromém "upřímném" rozhovoru, jeden vyjadřovaný představovými a vedoucími na venek, ~~mládežnický~~ druhý, sdělovaný intimně. Tato schizofrenie vede k životu s dvojí tváří, kterou si mnohé děti a mladí lidé nasazují ~~velmi~~ důvěrně, jež ale za určitých podmínek může mít velmi nepříznivé morální i psychické následky.

Rodina může být - ze zmíněných pozitivních předpokladů - zárukou rozvoje plné lidské osobnosti, samozřejmě nikoli v izolaci od veřejného života. Život veřejný je však zatím převážně účelový, je to hlavně život organizací, zaměřených především na adaptaci, tzn. přizpůsobení jednotlivce. Rodina by proto měla vytvářet citové, rozumové a vůbec životní bohatství, vázané nejen na vnějkové účely, ale především na dítě, mladého jedince jako hodnotu samu o sobě, na lidské rozvíjení dětí i dospělých. V tom je dobrá rodina zcela nezastupitelná. Kde jinde lze ve společensky závažném měřítku očekávat, že zepustí kořeny přátelství, lásky - lásky sourozenecká, rodičovská, partnerská, lásky ke světu rostlin, zvířat, věcí, lidí a jejich řádu? Kde jinde může dát dítě a dorostenec riskantně všechn osobitě, třeba nevyzrálé výboje svého úsilí o pravdu a správnou životní orientaci, než v prostředí přísném, avšak milujícím a přísné kritičnosti?

Svět lidskosti vzniká pomalu, v relativní odloučenosti, a přece vnitřní spjatosť s okolím. Je to složitý citový, mravní a duchovní výkon, kterého jsou schopni lidé kultivování rodinou k důvěře, vzájemnosti, kritičnosti a dalším nezbytným vlastnostem. Tuto složitost a náročnost individuálního a sociálního vývoje propaganda nevidí, o potřebě hojného a trvalého zabezpečení lidského života klidem, rozumem, vnitřní kulturou a zralou láskou se nehovoří. Není pochopen význam citové a mravní kultivace pro rozumový a světonázorový rozvoj je-

dince, pro jeho sociální cítění, pro skutečnou kulturnost a občanskou angažovanost. Mlčí se o souvislostech mezi biopsychickým vybavením, kulturní a mravní povahou, lidskou stabilitou rodiny a širšími sociálně politickými poměry, i když určité jevy, jako je už zmíněná sebevražednost našich dětí a mládeže i nikdy nebyvalé množství rozvodů jsou jevy krajně znepokojujícími a výstražnými.

Právo na autonomní orzvoj jedince není postulováno a děti ani mladí lidé často o tomto svém právu, ba povolanosti a povinnosti vůbec nevědí, mnozí rodičové neznají a též vinou společenských okolností nezvhádají svůj základní rodičovský úkol.

Nělze zamílet, že poměrně velká část rodin v ČSSR neplní své povinnosti vůči dětem ani z hlediska základního účelu, že jsou žmatky a otcové, kteří nepočují či zcela nedostatečně pečují o své děti co do jejich stravování, ubytování, školní docházky, zdřavotní péče apod. Odbornici hovoří o tzv. dysfunkci rodiny či o částečné dysfunkci, např. mateřské nebo otcovské role apod. Poměrně značný počet dětí těžce prožívá rozvody rodičů, rodinné nesváry a rozkoly, mnohé z nich jsou pak těmito psychickými otřesy poznamenány na dlouhou dobu, ne-li navždy. Značná část dětí prožívá své dětství mimo rodinu, v dětských domovech, jejichž četné závady, jako je nedostatečná diferencovost, přeplněnost, neuspokojivá odbornost a lidská kvalita mnoha výchovatelů a výchovatelek, přílišná unifikace výchovných postupů, nedorešené otázky adopce aj. - svědčí v celku o lhostejném přístupu k řešení naléhavých problémů tohoto oboru sociální péče. Malá pozornost je věnována osvědčeným formám náhradní výchovy, např. uměle vytvářeným rodinám, poučenému pěstounství, adopcím, rodinným domovům apod. Uniformní prostředí dětských domovů výchovává namnoze jedince citově deprivované, osobnostně a sociálně nezakotvené, většinou málo připravené pro své lidské poslání.

III. Výchova a školská politika

Lze konstatovat, že v naší zemi byla obecně humanizační funkce školní výchovy nahrazena funkcí stroze socializační. To znamená, že převládla snaha azpůsobit dítě co nejrychleji a nejefektivněji pro život ve stávajícím politickém a hospodářském systému, a to v duchu státu prosazovaného jednotného "marxisticko-leninského" životního názoru.

Tomu byly podřízeny veškeré vzdělávací obsahy, metody a institucionální členění výchovy a vzdělávání. Rada školských reforem po r. 1948 nebyla nicím jiným než postupnou redukcí vysoce diferencovaných výchovně vzdělávacích příležitostí na jednotný, byrokraticky centrálně, a tedy direktivně řízený proces intelektuální, pravni, citové a estetické standartizace, navíc podřízené tuhé politické filozofii. Tento proces má jen málo společného s citlivou a tvorivou výchovou mladých lidských bytostí. Indoktrinaci a politické orientaci jsou v posledních letech vystaveny dokonce i mateřské školy, kde rozvoj přirozených vloh a schopnosti má ustupovat tzv. ideové výchově dětí tří - až šestiletých.

Výuka a výchova je v našich školách převážně autoritářská, neakceptuje četné vnější zkušenosti a poznatky o nutnosti pěstovat u dětí a mládeže samostatnost, svébytnost, vědomí vlastní důstojnosti. Hodné je především to dítě, které je poslušné. Svéráznost myšlení a chování se většinou hodnotí jako odchylka od všeobecně požadovaných norm.

Výchova a vzdělávání nabýly zcela instrumentální povahy, nekladou si za cíl utváření plné osobnosti i vintenčních vývojových možností dětí, ale formování poslušného občana a odpovídající pracovní síly s ohledem na momentální nebo více méně krátkodobé potřeby hospodářské a politické soustavy.

Jedním ze zásadních problémů v dané oblasti je u nás potlačení některých druhů a obsahů vzdělávání, i když je o ně výrazný zájem jak ze strany jednotlivců, tak i rodin. Jde např. o takové obory jako je etika, náboženství, dějiny filosofie, besedy o literatuře, a umění, sociální nauky, různé obory praktických a uměleckých řemesel, domácí nauky a praktiky, nauka o rodině apod.

Na druhé straně je řada vzdělávacích obsahů dětem, mládeži i dospělým vyučována přes převažující nelibost a nedůvěru. Způsob podání i obsah některých vyučovacích předmětů, jakým je dějepis, literatura, občanská výchova jsou i pro toho, kdo není povinen se jim učit, zářežející, nezajímavé o dravující. přitom jde o předměty, které jsou pro formování osobnosti i pro kultivaci individuálního jednání velmi významné. Výchova náboženská je pak, v protikladu s platnými zákony i ústavou, už po léta systematicky likvidována.

Koncepce výchovy a vzdělání z hlediska obsahu i forem je u nás určována monopolem, bez názorové, zájmové a praktické účasti rodičů, učitelů, odboru, různých zájmových sdružení a organizací, bez církvi a duchovních, ale i bez skutečného naslouchání širšímu okruhu odborníků. Tato skutečnost zcela odpovídá přirozeným lidským právům, tak jak jsou vyjádřena mj. v Deklaraci práv dítěte v zásadě 7, kde se jasné stanoví, že zodpovědnost za výchovu dětí nesou především rodiče. Školské reformy byly a jsou v naší zemi uskutečnovány bez účasti rodičů a širší veřejnosti.

Kada aspektů vzdělávacích obsahů je zcela v rozporu i s dalšími principy Deklarace. Např. v zásadě 2 se hovoří o příležitostech a prostředích vytvářených k tomu, "aby se dítě mohlo rozvíjet psychicky, fyzicky, duševně, morálně, duchovně a sociálně zdravým a normálním způsobem a v podmírkách svobody a dostojenosti."

Nejen povaha předmětů v našich školách, ale celé pojetí formování osobnosti dítěte a mladého člověka odpovídá zásadě 10, kde je zdůrazněna nutnost výchovy v "duchu porozumění, snášenlivosti, přátelství mezi národy, míru a všeobecném bratrství." Samotné poznatky o druhých národech a státech jsou zkreslovány jednostrannými politickými přístupy, ani nemluvě o značně omezených možnostech bezprostředních styků s dětmi a mládeží jiných zemí a o nabývání rozmanitých zkušeností a poznatků volným cestováním.

S neblahými následky pro rozvoj zdravých mezičlenských vztahů se z výchovy vytrácí povědomí toho, co vyjadřují závěrečná slova Deklarace, že totiž dítě a mladý člověk "má svou energii a nadání věnovat službě bližnímu." Ve školní i mimoškolní výchově, dokonce i ve výchově rodinné, pozorujeme naprostý nedostatek kultivace sociálního citění, úcty k lidem, zvláště k těm, kteří pomoc a pozornost druhých nezbytně potřebují. Tento nedostatek se velmi neblaze projevuje hlavně v profesionální přípravě a výkonu zdravotních sester, sociálních pracovnic, právníků, lékařů a mnoha dalších pracovníků, kteří jsou povoláni ke službě lidem nemocným a sociálně strádajícím. Preferovanou službou, pro kterou jsou mladí lidé lákáni různými výhodami a i jinak připravováni, je naproti tomu služba politickému a státnímu aparátu, což se zcela nepokryté konstatuje v různých oficiálních prohlášeních a dokumentech. Předvojenská příprava má spíše stoupající trend, a tak se na školách i v mimoškolní výchově prosazuje pod názvy branná výchova či Svazarm vojenský zřetelel, a to v podobě velmi protikladné 10. zásadě Deklarace.

Srovnáme-li sociální status nově nastoupivších důstojníků z povolání a hlavně pak příslušníků bezpečnosti se statusem mladých kvalifikovaných dělníků, inženýrů, učitelů či lékařů, srovnáme-li jejich platy a příplatky, možnosti získat vlastní byt a jiné výhody, vejde pravděpodobně bezpečnosti z takového porovnání jednoznačně nejlépe. I v tomto ohledu se projevuje výrazná preference represivní funkce státu před funkcí kulturní a tvůrčí výchovnou.

Kromě toho jsme svědky svérázné selekce. Pro všechny vyšší funkce ve společnosti, tj. nejen v oblasti výslovně politické, ale i všude na závodech, organizacích zdravotních, školských i kulturních, prostě všude - ať už náplně práce v dané funkci vyžaduje jakékoli odbornosti - zejména pak pro funkce s řídícím určením, jsou pečlivě a systematicky vybíráni jen anebo především uchazeči, kteří vyhovují svou ochotou k naprosté podřízenosti nejen momentálně dané politické situaci, nýbrž též momentálně daným politickým funkcionářům. Desetitisice "ostatních" byly a jsou již soustavou askriptivních a diskriminačních kritérií předem a zásadně vytrídovány ze všech forem vyšší školní docházky.

Víme dobře, o naléhavé potřebě určité regulace přístupu k vyššímu typu vzdělání, jakož i o stálé restoucí poptávce po některých studijních oborech a po vyšším vzdělání výběc. Konstatujeme však, že o stanovení nějakých relativních mezi v uplatnování individuálního práva na vzdělání se u nás nikdy otevřeně a věcně nediskutovalo, a to ani mezi odborníky. Místo toho oficiální propaganda slibuje všeobecný a harmonický rozvoj osobnosti všech dětí i dospělých - ovšem v duchu zmíněných preferenčních a diskriminačních zřetelek.

Demokratizace výchovy a vzdělání byla u nás po r. 1948 pojata jako přiblížení sociální struktury studenstva výběrových školních škol a vysokých škol sociální struktuře společnosti. Tento globální, zcela mechanický přístup potlačuje právo jedince na podmínky vývoje a růstu přiměřené jeho schopnostem bez ohledu na původ, víru atd. - K tomu se v Deklaraci práv dítěte, zásadě 7 praví: "...Necht je mu poskytnuta výchova, která pomáhá zvýšit jeho všeobecnou kulturní úroveň a umožní mu na základě stejných příležitostí rozvíjet

jeho schopnosti, úsudek a smysl pro morální a sociální zodpovědnost a stát se tak platným členem společnosti." Výběr studentů pro střední a vysoké školy není založen především na kritériích studijního výkonu a motivace pro zvolený odbor, nýbrž na ztv. komplexním hodnocení, kde se především přihlíží k světonázorové, náboženské a politické orientaci vzhledem k dané politické normě, a k "zapojenosti" či "angažovanosti" v politickém slova smyslu, což vše se týká nejen uchazečů, nýbrž i jejich rodičů. Tento přístup přináší rozsáhlou politickou diskriminaci celých sociálních, politických a názorových skupin.

Jestliže děti z diskriminovaných rodin nebo mladí lidé, sami svými názory a životními přístupy se vy mykají stríktním politickým požadavkům, mají cesty ke studiu ve velké většině uzavřené, pak děti rodičů "vhodné" angažovaných nebo samy /byt formálně/ "vhodné" politicky činné mají přístup do středních a vysokých škol volně nebo podstatně volnější. Mnohdy není tento přístup omezen ani slabými studijními výkony, či zcela nevyhraněným zájmem. K vyšším formám studia jsou tak často prosazování mladí lidé, kteří sami ani studovat nechtějí, ale jsou k tomu nuteni ambiciozními a nekritickými rodiči. Jací z nich pak - pokud dostudují - budou lékaři, učitelé, inženýři apod.? Nutno navíc poznamenat, že na uvedené protekcionárství zdaleka nedoplácejí jen děti politicky diskriminované, ale i mnohé z těch, jejichž rodiče se politicky neangažují a které se domnívají, že se prosadí svými studijními kvalitami. Velmi často jsou právě tito "nepolitičtí" uchazeči odmítnuti právě proto, že byla dána přednost dětem vysoce "angažovaným", nebo těm, kteří mají lepší protekci. To vše platí zcela obecně, s výjimkou oboru, o něž je malý zájem, jako např. o některé technické obory.

Nespravedlnost a z ní plynoucí libovůle v přijímacích řízeních na střední a vysoké školy dosáhla v uplynulých 70. letech vrcholu. Nemožnost kontroly veřejnosti spolu s tvrdě uplatňovanými zásadami tzv. konsolidace způsobilý, že politická a finanční korupce přijímacích řízení nebyla neuvěřitelných rozměrů. Pokyny pro metodu výběru, vydané ministerstvem školství zcela otevřeně a jednoznačně formulovaly takové závazné "principy", jako např.: - přihlížet k činnostem rodičů, k jejich podílu při budování socialismu a angažovanosti, - vycházet z tzv. komplexního hodnocení uchazeče, které má charakterizovat politické a morální stránky jeho osobnosti, - s ohledem na úroveň rodinného prostředí uchazeče, tj. na vzdělanostní, sociální a ekonomické postavení rodiny používat tzv. korekční koeficient celkového hodnocení uchazečových předpokladů ke studiu, - eliminovat děti z religiozních rodin.

Studijní výkon a motivace pro zvolený obor tak přestaly být definitivně rozhodujícím kritériem posuzování uchazečovy způsobilosti k vyššímu typu vzděláni a studii. Manipulaci s výsledky přijímacích zkoušek a pohoverů za pomocí "korekčního koeficientu" se zvyšuje šance motivačně a studijně podprůměrného a průměrného žáka na úkor studijně vyhovujících, ba i vynikajících dětí či mladých lidí, kteří svým rodinným původem a kulturní orientaci neodpovídají požadavkům politické moci. Alternativy pro odmítnuté v podobě mimořádných forem studia jsou značně omezené, neboť uchazeči a dálkové či večerní studium jsou vystaveni týmž diskriminačním praktikám a procedurám.

Tak se u nás porušuje základní lidské právo na řádnou výchovu a vzdělání, jak je formálně proklamováno Ústavou ČSSR, zákony a samozřejmě i Deklarací práv dítěte /viz zásada 7, 9, 10./

Navěnek je u nás vše v pořádku, ale mnohdy se může stát, jakoby ve slušnosti, lidskosti a sociální spravedlnosti šla naše vláda příkladem. Je např. známo, že jako jedna z prvních ratifikovala Umluvu o boji proti diskriminaci v oblasti vzděláni, která byla přijata na 19. Generální konferenci UNESCO již v roce 1980. Zde se v 1. článku praví: Výraz diskriminace v této Umluvě znamená každé rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodnování, založené na rase, barvě, pohlaví, náboženství, politickém nebo jiném smýšlení, národním nebo sociálním původu, hospodářských podmínkách nebo rodu, jehož cílem nebo úsledkem je odstranění nebo porušení zásady stejného zacházení v oblasti vzdělávání, zejména:

- a/ znemožnuje určité osobě nebo skupině osob přístup k různým druhům nebo stupnům vzděláni
- b/ omezení škelní výchovy určité osoby nebo skupiny osob na nižší úrovni. Výchova a vzdělání je tedy zneužívána k podpoře úzkých, mocensko-politických zájmů a stávajícím obsazení politických a státních "postů". Z výchovy byl u-

činěn nástroj jednostranné sociální kontroly a manipulace, a vyšší stupně vzděláni se staly privilegiem pro ty, kdo jsou ochotni se podřídit nebo podřízeni předstírat.

Z hlediska vzdělávacích obsahů dochází především v humanitních oborech k hrubým deformacím, jež zásadním způsobem překrucují pohled na svět, znemožňují pravdivou orientaci i pochopení širších kontextů národních a světových myšlenkových tradic. Rada zcela jednostranných výkladů zebraných svébytnému citovému a rozumovému rozvoji velké části mladých lidí. Manipulace s informacemi, jejich výběr, překrucování, znemožňování svobodné výměny idejí a názorů mezi lidmi a národy je porušováním řady lidských a občanských práv a nelze je hájit sebepokrovkovějšími globálními cíli politického systému.

Jsou-li postižené děti a mladí lidé obětní vzdělávacích poměrů, jsou jejich rodiče zvlášt traumatizováni, dobré vědě, že jde o zámerné sankce nemířené proti jejich svébytnému občanskému uvažování a jednání, že jejich dítě je rukojmí státní moci proti nim a jejich autentickému počinání nejen co se týče dítěte, nýbrž vůbec.

"Dítě jako rukojmí" - teď skrytě chápe a uskutečnuje stát svou možnost sociálního nétlaku na občany prostřednictvím školství. Lze říci, že tento mocenský mechanismus či nástroj byl v Československu posledních let uplatněn a rozpracován jako mělkočka na světě.

Vedle rodičů a dětí trpí pokleslými vzdělávacími pomery i tisíce zodpovědných učitelů, jejichž úlohy byly v protikladu k Chartě učitelů - zredukovány na role poslušných administrátorů a agitátorů. Pro neúnosné požadavky nadřízených školských aparátů se jim pro vlastní výuku a výchovu nedostává patřičného času, ani nemluvě o čase nutném pro klidné a soustavné zkoumání a rozvíjení schopnosti a vlastnosti žáků.

Byrokratizace, rutinérství, formalismus, únava, nechut a skepse - to jsou příznačné rysy společenského klimatu a podmínek výkonu učitelského povolání. Není proto divu, že tolik učitelů a učitelek své povolání /které za dobrých poměrů může být jedním z nejtvorivějších/ opouští a hledá práci v jiných, klidnějších sférách. Každodennost našich škol se s množstvím administrativně manipulativních technik přibližuje jalové každodennosti jiných státních institucí. Typická je příkrčenosť, uhybání před tlaky a nesmyslné šikanování zvenčí. Počinné dodržování detailně rozpracovaných osnov, jednotnost výuky, jež minimálně tvoří vost a osobní přínos učitelův, průměrnost, šablonovitost, uspěchanost - vytváří prostředí málo příznivé pro růst autentické osobitosti.

Společensky nesmírně zodpovědné povolání učitele bylo v posledních letech degradováno způsobem, který nemá v mírové historii našich národů obdobu. Učitelé prestali být svébytnou profesionální skupinou, která by účinně zprostředkovávala vztah mezi životem rodiny a společnosti, a která by se samostatným způsobem podílela na lidském utváření mladé generace. Byli donuceni rezignovat na vlastní morálku a světonázorové stanovisko, mnozí byli pro své názory zbaveni učitelských míst. Ti, kteří dnes na školách působí, jsou z velké časti v postavení jakýchsi nározníků mezi neomezenou mocí státu, rodiči a mladými lidskými bytostmi. Casto proti své vůli působí jako další faktor dezintegrace národní kultury a života společnosti.

Role mimoškolních, jednotných a programově zpolitizovaných organizací, jako je Pionýr, Socialistický svaz mládeže, Svazarm apod., je podřízena základnímu sili, tj. manipulovat mladými lidmi, nedovolit vznik výrazných samostatných osobnosti a aktivit. Děti a mládež přistupují ovšem většinou k členství v této organizacích naprostě pragmaticky a utilitárně. Jenak zmíněné organizace jsou jedinými povolenými základnami mnohých zájmových činností - většině hudebních, cestovatelských apod., jednak mnozí mladí lidé jsou celým politickým ovzduším vedeni k oportunnému uvažování a postupu: dělat věci naoko, pro posudek, pro lepší šanci v závodě o přijetí na vyšší studia, atd... Formalismus a prázdnota takového členství je přímo úměrná přebujelému eparátu těchto organizací, jehož vydržování stojí nesmírné finanční a lidské prostředky.

Výchova je jednou z hybných sil vývoje lidského rodu. Je jednou ze složek rozvoje člověka pro život v daném a budoucím společenství, je možností ovlivnit neopakovatelný individuální osud. Dotýká se rozhodujícím způsobem existence a vývoje každého člověka, protože mu umožňuje chápout povahu věcí, její vztahů, orientovat se v životě, ve světě a podle toho jednat.

V novodobých společnostech má výchova dvojí význam. Zaprve má směřovat k plnému rozvoji lidských sil každého jedince, k jeho uvědomění a sebeuvědomění, k jeho utváření a sebeutváření, a tím i k zodpovědnosti za sebe, za druhé, za svět, na jehož stavbě se podílí. Zadruhé slouží výchova spolu s odborným vzděláním různým oblastem společenského života, tj. technickému, ekonomickému, kulturnímu a vědeckému rozvoji podle kritérií rationality, efektivity a produktivity, ale i humanity a krásy.

Tento elaborát poukazuje na to, které tradiční evropské hodnoty jsou u nás jak v oblasti společenské, tak i rodinné výchovy opuštěny či likvidovány. Má být podkladem k otevřené kritice, má probouzet z letargie, chce pozitivně přispět k dalším osudům výchovy dětí a mládeže v naší zemi.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sdělení VONS č. 301 /Odsouzení P.Josefa Bártý a P.MUDr. Ladislava Trojena/

Ve dnech 6. a 7.4. 1982 proběhlo před sebátem okresního soudu v Liberci hlavní líčení ve věci duchovních P.Josefa Bártý, nar. 16.3.1921, bytem v Liberci IV., Na Perštýně 243/15, a MUDr. Ladislava Trojena, nar. 27.6.1912, bytem v Liberci XIV, Vrchlického 328/81, obžalovaných z tr. činu podle § 176 tr. zák./maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi/. Tohoto tr. činu se dopustili údajně tím, že bez státního souhlasu k duchovenské činnosti slavili za účasti dalších osob mše svatou a vedli společ.modlitby. P.Josef Bártá krom toho údajně řídil kapituly duchovní obnovy, připravoval a vedl exercicie, připravoval a vedl výuku bohosloví, připravoval mladé lidi na řeholní život, údajně si k tomu účelu sám.zpracovával studijní plány a studijní materiály, jejichž rozmnožování zajišťoval, vedi A konzultace prováděl zkoušky studujících v rámci libereckého františkánského konventu.

Oba obžalovaní byli již trestáni v minulosti. P.Josef Bártá byl r.1952 od-souzen za údajnou velezradu k trestu odňtí svobody na 20 let, z nichž si 15 let odpykal, MUDr. Ladislav Trojan byl internován bez soudního řízení v rámci tzv. centralizace řeholníků v letech 1950-1956, v r.1956 byl tajně vysvěcen, r.1961 byl odsouzen na 4 roky nepodmíněně za "sdrůžování proti republice" a "ohrožení státního tajemství" /dle §§ 79 a 88 zák. č.86/1950 Sb./ Ve všech těchto případech nevybírávě represe, tak jako v případě aktuálním se oba obžaloveni "provinili" v podstatě pouze tím, že jsou řeholníky, členy řádu sv. Františka, v jeho provincii sv.Václava, tj. v Čechách, a pokoušejí se žít v souladu s tímto svým přesvědčením.

Obžaloba uvádí, že ustanovením § 14 zák.č.218/1949 Sb. /o hospodář.zabezpečení církvi státem/ byly zrušeny veškeré předpisy, které předtím upravovaly právní základ činnosti řeholníků - řádu na území ČSSR a že proto řeholní řády a kongregace nemají na území ČSSR vlastní právní subjektivitu a že tedy náš právní řád neumožnuje veřejné-působení řádových společenstev, tj. přijímání nových členů řádů, jejich přípravu na noviciát a skládání řeholních slibů. Na-proti tomu lze úvést, že v ČSSR nebyly řeholní řády žádným předpisem výslovně zakázány, že Ústava a Mezinárodní paktu o lidských právech, které naše vláda

před časem signovala, zaručují svobodu vyznání, svobodu spolčování, svobodu ~~významného~~ spřesvědčení a jeho veřejného projevu atd. Rovněž život dle řádových pravidel uvnitř řádových domů a sebeyzdělávání, byt organizované, nelze považovat za "veřejné" působení, neboť právní pojem veřejnosti praví tolik, co "přístupnost pro kohokoliv", což zjevně není případ pro jednání, jejichž dosah je omezen regulemi řádu na úzkou pospolitost bratří.

Obžaloba vede své důkazy čitacemi ze Směrnic sekretariátu pro věci církevní ministerstva kultury ČSR, odvozuje je ze stanovisek,okresního tajemníka pro věci církevní a ředitele sekretariátu pro věci církevní MK ČSR, které však jsou vesměs v rozporu s citovanými Mezinárodní.paktu o lidských právech. Z uvedených stanovisek např.plyne, že v ČSSR je třeba i ke sloužení soukromých mše státního souhlasu,,že řády jsou podle zákona určeny v naší zemi k odumření /vymírání bratří/ aj.

Oba obžalované uznal soud vinnými a odsoudil jednašedesátiletého P.Josefa Bártu k 18 měsícům odňtí svobody nepodmíněně a sedmdesátiletého P.MUDr. Ladislava Trojana k 10 měsícům odňtí svobody a podmíněným podkladem na dobu 3 let. Oba obžalovaní se proti rozsudku okresního soudu odvolali.

Sdělení č. 302 /Petr Pospíchal obviněn z pobuřování/

Dne 5.3.1982 starší prokurátor Vyšší vojenské prokuratury v Příbrami m.jr. JUDr. Vlastimil Kaplan uvalil vazbu na 22letého Petra Pospíchala, dálníka, který od 1.4.1981 vykonával ve Strašicích u Plzně vojenskou základní službu a obvinil ho, že se u svého vojenského útvaru dopustil tr. činnosti ve smyslu § 100, odst. 1, písm a, a odst. 2 tr. z. /pobuřování/. Dva dny předtím byla provedena demovní prohlídka v bytě jeho matky Marie Adámkové v Brně, kde Petr Pospíchal už přes dva roky nebydlel a téměř rok byl nenavštívil. Při prohlídce bylo zabaveno množství magnetofonových pásků, náboženská literatura vydaná v zahraničí, staré strojopisy a průklepové papíry.

Tr. činu, z něhož je obviněn, se měl Petr Pospíchal dopustit tím, že vyvětloval vojákům stamoviska Charty 77, odpovídal na jejich otázky v tomto směru a přehrával jim magnetofonové pásky s hudbou nonkonformních zpěváků a skupin. Tyto skutečnosti, jež jsou vyšetřovateli StB označovány za trestnou činnost, mají být doloženy mnohdy rozpornými svědectvími. V okamžiku vzeti do vazby zahájil Petr Pospíchal hladovku, ve které vytrval 34 dní. Petr Pospíchal byl již odsouzen pro šíření nenkonformní hudby /spolu s Petrem Cibulkou a Liborem Chloupkem/ k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 11 měsíců, který edypkal. V období mezi propuštěním z vězení a nastupem v vojenské služby byl pro své aktivní a nebojácné postoje v rámci zákonného úsilí Charty 77 jako její signatář neustále řízen policií a při výslechách týrán. Při opakovaném obvinění z pobuřování se lze obávat, že mu hrozí trest až ve výši 3 let a při jeho výkonu zařazení do 2.NVS. Petr Pospíchal by se tedy mohl, podobně jako Jiří Gruntorád /viz sděl. VONS/, ocitnout v nejhorším vězení pro politické vězňeně, v Minkovicích.

Případ Petra Pospíchala svědčí mj. o tom, že se represivní orgány snaží petlat jízoukoli jinou než sterilní aktivitu mezi mládeží a eliminovat její nositele.

V Praze dne 15. května 1982

Yábor na obranu nespravedlivě stíhaných
Ceskoslovenská liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení č. 303 /Propuštění J.Rumla, J.Mlynárika a M.Simečky/

Ve čtvrtek 27.5.1982 byli rozhodnutím městského prokurátora v Praze /podepsán náměstek JUDr. Fronk/ po téměř 13 měsících propuštěni z vazeby signatáři Charty 77 - novinář Jiří Ruml /člen VONS/ a spisovatel Milan Simečka. Signatář Charty 77 - historik Ján Mlynárik byl propuštěn koncem téhož týdne na Slovensku.

Ushnesení městského prokurátora v Praze uvádí mj. "Přezkoumáním celkové důkazní situace, jakož i dalších okolností případu, jsem došel k závěru, že důvody vazby pominuly a že je proto nutné obviněné propustit na svobodu."

Jiří Ruml, Ján Mlynárik a Milan Simečka byli propuštěni jako poslední ze skupiny 8 čs. občanů, kteří byli v květnu 1981 obviněni podle § 98/1,2, a,b tr. z. /podvrcení republiky/ a vzati do vazby v souvislosti se zadržením kamionu franc. stát. příslušníků Thonona a Anisové.

Všichni obvinění v této cause jsou v současné době trestně stíhaní na svobodě.

V Praze dne 3.6.1982

Yábor na obranu nespravedlivě stíhaných
Ceskoslovenská liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

ŽÁDOST /za správnost ručí Jiřina Hrábková-Rumlová, Kremelská 104/150 Praha 10/

V Praze dne 3.5.1982

Federální shromáždění ČSSR

Vinohradská 1

Praha 1 - Nové Město

Zádáme Vás, jako nejvyšší orgán státní moci, abyste se zasadili o propuštění historika Jána Mlynárika, novináře Jiřího Rumla a spisovatele Milana Simečky, kteří jsou od 6.5.1981 - tedy už rok - drženi ve vazbě s pochybným ob-

viněním podle § 98/1,2,a,b, tr.z..

Adámek Evžen, Adámek Stanislav, Adámková Marie st., Belabán Milan, Bartošek Karel, Bauer Edmund, Bednář Jiří, Bednářová Otta, Benýšek Zbyněk, Bělisková Jarmila, Bohová Antonie, Borůvka Standa, Bouček Vladimír, Cibulka Petr, Číšovská Blanka, Černega Miluše ml., Dienstbierová Zuzana, Dobrovský Luboš, Dohnal Jindřich, Fajtl Jaroslav, Fajtlová Drahomíra, Freund Karel, Freundová Zina, Geisslerová Luisa, prof.dr.Hájek Jiří, ing.Henzelka Jiří, Havel Ivan M., Havlová Olga, Dr.Hejda Zbyněk, dr.Hejdánek Ladislav, Hejdánková Heda, Hejnyš Oleg, Hejnyšová Jana, Hlavsa Mejla, Hlavsová Jana, ing.Holomek Karel, Holubová Miloslava, Hrábková Jiřina, ing.Hradilek Tomáš, Hromádko Jaroslav, Hromádko Oldřich, Hromádková Marie, Hrudka Jan, dr.Hyblier Martin, Hyblerová Ivanka, Janíček Jiří, Jelinková Žuzena, dr.Jičinský Zdeněk, Jircusová Věra, Johnová Jarmila, Kadlecová Jindra, Kantůrek Jiří, Kantůrková Eva, Káš Petr, Kirschner Pavel, Kocáb Alfréd, Kocmen Jiří, dr.Komárková Božena, Korčiš Vevříne Kordík Josef, Kostúr Jiří, Křivánek Jiří, Křížková Marie Rút, Kukal Jaroslav, Kvítek Zdeněk, Laube Roman, Lederer Aleš, Lis Ladislav, Litera Jeromír, Lukeš Klement, prof.dr.Machovec Milan, Malý Radomír, Malý Václav, Manásek Ivan, Marková Kyéta, Marvanová Anna, Matzenauer Michal, Matzenauerová Jitka, Michal Karol, Müller Jiří, Müllerová Bronislava, Myšlín Pavel, Němcová Dana, Němcová Helena, Němcová Marcela, Němcová Markéta, Němec David, Němec Ondřej, Palouš Martin, doc.dr.Palouš Radim, Paloušová Anna, Paloušová Pavla, Panchártková Adolfa, Pátek Miloslav, Pecka Karel, dr.Placák Bedřich, Pojar Antonín, Probeštová Drahuše, ing.Procházka Václav, Převratská Jana, Rejchrt Miloš, ing.Roubal Pavel, Ruml Jakub, Ruml Jan, gen.por.Sacher Vilém, dr.Sekaninová-Cakrtová Gertruda, Schwarzová Anna, ing.Slánský Rudolf, Slavík Václav, Šarčka Ivan, Stankovič Andrej, Stankovičová Olga, Stern Vladimír, Sternová Jana, dr.Sabata Jaroslav, Sabatová Anna, dr.Siklová Jiřina, prof.Silbán Věněk, Silhánová Libuše, Simečka Milan ml., Simečková Eva, Simsá Martin, Stern Ivan, Stern Jan, Sulcová Olga, Sustrová Petruška, Svorčík-Karel, Tatoun-Petr, Vaculík Ludvík, Veselý Pavel, Vlahovič Milan, Vlahovičová Anna, Vondra Přemysl, Vrénová Věra, Vrba Tomáš, Wišo Jeromír, Zavadil

oooooooooooo

STÍŽNOST

Inspekci MV ČSSR
MV CSSR

Praha 7

Praha 30.4.1982

Dne 20.4.1982 jsem pokojně hrál kulečník v restauraci "Na hřišti". Kolem 20.hod. vtrhla do restaurace skupina asi 8 mužů, z nichž 2 byli v uniformě VB. Civilisté mi byli povědomí jako vyšetřovatelé StB. Jeden z nich vyzval všechny přítomné, aby se trvali na svých místech. Nato jsem byl osloven jménem a vyzván, abych nastoupil a podrobil se osobní prohlídce. Postupně nastoupilo do policejního vozu dalších 11 návštěvníků restaurace. Bylo nám zakázáno mluvit a byli jsme převezeni do Bartolomějské ulice. Tam jsme delší dobu čekali v "antonu" ve velmi chladném počasí a zpočátku nám ani nebylo dovoleno jít na záchod. Postupně jsme pak byli předvedeni k výslechu do budovy StB. Na mne došlo až asi za 4 hodiny, kdy už jsem byl chladem úplně zkřehlý. Byly mně položeny tři otázky: 1. Co víte o protistátních nápisech? 2. Kdo z vašich přátel užívá toxicke látky? 3. Co víte o obsahu tašky, která byla nalezena v restauraci? Po zadovězení otázek mi vyšetřovatel řekl, že budu mít 48 hodin na přemyšlení. Potom jsem byl odveden do celé předběžného zadržení. Další výslech se konal až v neděli 25.4. Předloženy mi byly úplně stejné otázky. Propuštěn jsem byl teprve 26.4. - hodinu po půlnoci, tj. 53 hodiny od mého zadržení. Jako důvod zadržení bylo uvedeno výtržnictví a pobuřování.

Dne 28.4. jsem byl opět přiveden asi v 11,30 hod. tentokrát z práce, na StB v Bartolomějské ul.č.7 a znova pro výtržnictví a pobuřování. Výslechu se účastnili 2 vyšetřovatelé. Při osobní prohlídce mně byly zabaveny moje rukopisné poznámky o průběhu akce v hospodě, které jsem měl v kapsce. Hned zpočátku mi předložili již zmíněnou tašku, údajně nalezenou v hospodě a znova jsem byl dotazován, co o ní vím a co vím o časopisu "ČVáhy", který prý vydávám. Otázky se stereotypně opakovaly a každá moje výpověď byla doprovázena ostrým napadením, že lžu. Postupem doby se nátlak stupňoval: Bylo mi řečeno, že mám pochlavní cho-

robu, že budu převezen na neurologii, kde budu nejméně 3 týdny a odutd že mě dají do blázince do Bohnic. Dále mně vyhrožovali stíháním pro rozkrádání sociálního majetku, neboť prý obchoduji "na černo" s knihami, deskami apod. Dále mi hrozili, že půjdu do "basy" a odtud "na uran", "Je Kristus", pravil jeden z půjdu pro hřebíky a prkna a přitlučeme ho. "Mezitím se stále znovu vyptávali na časopis a na to, s kým se stýkám, kam chodím, kdo chodí se mnou. Otázky a odpovědi byly doprovázeny hrubými urážkami a nadávkami jako např. howad, krypl, impotent, teplouš, jak mohl takový debil vystudovat. Neopomenuli ani hrubě urážet mého otce a pomlouvat moje přátele. Patlali se dekonce v intimních nechutnostech. Když jsem na tyto sprostoty nereagoval, poručili mi, aby byl vstal a po chvíli, abych si sednul a to se několikrát opakovalo /patrně to mělo pokoriť mou lidskou důstojnou/. Jednou mi jeden z nich odstrčil židli, takže jsem, za smíchu všech tří, málem dopadl na zem. Také mi jednou vystřelil za zády, patrně z poplašné pistole. V jednom okamžiku mne vyšetřovatel popadl a táhl za bradu s křikem, že už toho má dost, že už je s trpělivostí u konce a komu že jsem chtěl dát ten "cint" o zatčení v hospodě. Potom mě dvakrát udeřil do tváře. Chtěli ještě vědět, co vím o situaci v Chartě 77, kdo mě dává materiály, komu je předávám, a znova, co vím o "Váhách". Nato byl sepsán protokol. Je přiznačné, že po všem tom, co jsem kuse líčil /všechny ty hrubosti a nestoudnosti, které se na mne od všech třech vyšetřovatelů sypaly, si nelze ani zapamatovat/, chtěli, abych podepsal protokol s dovětkem, že na mne nebyl vykonáván žádný nátlak. To jsem přirozeně odmítl. V 16 hod. po 4 a půl hodinovém "výslechu" jsem byl propuštěn s tím, že dnes mě ještě pustí, abych si mohl vše rozmyslet, ale že příště pokud nebudu "zpívat jinak", si mě tam už nechají. StB prý nejsou žádní popeláři a žádní holoubci a že ještě poznám, co je StB a co dovede.

- Stěžuji si:
- 1/ na opakování nezákoně předvedení bez předchozího předvolání
 - 2/ na nedovolené prodlužování výslechu
 - 3/ na nezákoně trvání předběžného zadržení /53 hodiny/
 - 4/ na to, že po překročení 24 hodin mého zajištění nebyl o mém zadržení nikdo z mé rodiny vyznamen
 - 5/ na nehumánnost nuceného pobytu v chladu, které v edlu k nachlazení a tím k újmě na zdraví, jakož i na nehumánnost socialistické bezpečnosti nedůstojného fyzického násilí
 - 7/ na hrubý, urážlivý a zcela nepřistojný výslech, kterým naprostě nedbal nejen elementárnějších požadavků zákona o SNB, který se hluboce dotýká mé cti, vážnosti a důstojnosti a který zároveň vážně poškozuje vážnost a důstojnost samotné StB,

Jan Placák
Křivenická 413
Praha 8

Na vědomí: Kancelář federálního shromáždění
Vinořská 1, Praha 1

Generální prokuratura ČSSR
nám. Míru 1300, Praha 4

• • • • • • • • •

Další zásah státní moci do života evangelické církve

Koncem dubna 1982 rozhodli odbor kultury KNV v Hradci Králové, že od 1.6.82 podle zák. 219/49 Sb. považuje za uprázdněný sbor českobratrské církve evangelické v Telectrici u Poličky a současně ukládá synodní radě této církve, aby přemístila mimo východočeský kraj dosavadního teleckého duchovního ing. Tomáše Biska. Svým způsobem je pozoruhodné, že se státní správa při odstranění nechvalodlného duchovního tentokrát více přidržela zákona /byt z r. 1949 a změněného, neboť k výkonu duchovenské činnosti předepisuje způsobilost plati nou pro státní zaměstnance, kategorie státních zaměstnanců však zanikla vyhlášením zákoníku práce; přiznačné pro právní postavení duchovních je, že v této věci pod vyjádření ministerstva práce a sociálního věci platí zák. práce i pro duchovní, podle ministerstva kultury se na duchovní nevztahuje/ a nepoužila obvyklé a zákonem nepodležené zaklinací formulé o okamžitém odnětí státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. Nicméně dopad na ing. Tomáše Biska a evangelický sbor v Telectrici je zhruba stejný: Rádně a demokraticky sborem zvolený farář je

zásahem vnější moci připraven o sbor a sbor o faráře. Na umístění jinde nemá právní nárok a záleží na orgánech státní správy, zde v jiném kraji budou mít zájem o činorodého duchovního s tek tlustým tajným osobním spisem. Zkušenosti v tomto ohledu mnoho optimismu nedovoluji.

Ing. Tomáš Bísek podepsal Chartu 77. Tento fakt záhy přivolal pozornost bezpečnostních orgánů, která se neomezila jen na výslech. Jedenho dne objevil Tomáš Bísek ve svém bytě odposlouchávací zařízení, demontoval je a rozhodl se je předat prokuratuře. Výjevy kolem telcké fary mezi objevem podivné aparatury a předáním orgánům prokuratury, připomínaly scény z mnohem divočejších a západnějších krajů než je Českomoravská vrchovina. Fara obklíčená vozy bezpečnosti, v noční tmě světla reflektorů, zákaz přístupu do fary /děti chtějící si hrát s Biskovými dětmi odešly s neporůženou/ a vycházení z fary /Biskovy děti zaměškaly školu./ Prokuratura převzala aparaturu a vyřešila věc okázale alibistickým stanoviskem, z něhož se nejsnáze dá vyvodit, že ing. Bísek zakoupil v zehraňicí potřebné součástky, zařízení sestavil a snad i zainstaloval, poté ho demontoval a nabídl prokuratuře, aby tak zdiskreditoval orgány bezpečnosti.

Několik let vyvíjely státní orgány nátlak na členy sboru, aby se distancovali od faráře Biska a st. správa jen mohla vyjít vstříc "přání lidu" a zarazit jeho duchovenské působení. Dne 15.12.1980 svolaly orgány státní správy schůzi staršovstva /samosprávného orgánu sboru/ a tam církevní tajemník /tj. státní, pověřený církevními záležitostmi/ vyličil profil faráře Biska. On i jeho žena sepisují a rozšírují protistátní tiskoviny. Přáteli se s antisocialistickými elementy, jako je odsozený ing. Petr Uhl. Byl dokonce přistižen, že se chtěl v Hradci Králové účastnit procesu s dr. Sabatou. Zneužívá náboženské funkce a hnobí social. zřízení. Nakonec dal soudruh církevní tajemník teleckým evangelikům za domácí úkol, aby po jeho vyčerpávajícím odhalení pravé tváře Tomáše Biska sepsali, jak se na něho teď dívají. Přítomní požadavku vyhověli a sepsali text, kohožto znění:

"Clenové staršovstva ČCE v Telecím vyjadřují toto své stanovisko k činnosti p. ing. Tomáše Biska, faráře sboru.

Ing. Bísek svědomitě splňuje všechny povinnosti, které mu ukládá jeho povolání. Pravidelně vykonává bohoslužby, a to nejen v Telecích, ale i na Březinách. Pravidelně vyučuje náboženství. Důstojnou formou vykonává všechny pohřební obřady, o které je požádán. Navštěvuje nemocné členy sboru. Rovněž kladně hodnotí činnost ing. Biska i jeho manželky při nedávných opravách kostela. Ing. Bísek zajistil řemeslníky a získal brigádníky na stavbu lešení, na opravu fasády. Pak zajistil pracovníky na nátěr kopule kostelní věže. Sam výdatně pomáhal při všech těchto manuálních pracích. Jeho manželka pro pracovníky po celou dobu oprav vařila. Svou příkladnou a obětavou prací přispěli oba k tomu, že byl kostel opraven. Podobně zase přičiněním ing. Biska byly v tomto roce opraveny varhany.

Chování ing. Biska jako občana pramení z jeho nejhlubšího křesťanského přesvědčení, z jeho víry a svědomí. Ing. Bísek je poctivým občanem, který plní rádě své povinnosti. Je pracovitý. Pečuje odpovědně o svou rodinu. Je ochoten pomáhat ve všem pro dobro společnosti. Prohlašujeme, že se ing. Bísek nedopustil ničeho, co by bylo v rozporu s ústavou naší republiky.

Staršovstvo /podpisy/

Navzdory tomu /ne-li právě proto/, že prostí věřící ani zdaleka netouží po "osvobození od náboženských předsudků a pověr" a křesťanské životní přesvědčení neztotožňují s "ukájením náboženských potřeb" a nehodlají nepomáhat šíření "vědeckého světového názoru" denunciační svých farářů a odsouzením těch, kdo se jako křesťané chovají a i v občanském životě, "vědecký světový názor", posílen autoritou úředního razítka, opět prokázal svou převahu. Převahu nad zákoností a nad vůlí lidu.

• o o o o o o o o o o

Výnatek z dopisu Františka Lízny, vězněného v Praze-Ruzyni:

Milá Magdaleno,
velice srdečně vás zdravím, je již 5. neděle velikonoční a jak je patrné ze záhlaví, stále ještě přebývám s Vámi ve stejně pražské čtvrti. Předpokládám, že to pro Vás nebude nemilé pomyslení, že jaksi otálym s odjezdem. V žádném případě bychom neměli mít důvody k znepokojení, nebot znova připominám, že v konečném důsledku je to Boží Rozřetelnost, která s námi hýbe a která také má skryté poslední a rozhodující "triumfy" pro své vyvolené, ke kterým se dovoluji

troufale hlásit jen kvůli Jeho zásluhám, nikoli mým. Jak jste snaď již vycítila z předcházejících dopisů z Ruzyně, které Vám došly, můžete být se mnou Bánou vděčna za vše, co mně zde připravil a já vcelku nikdy nechci věci usměrnovat přílišnou aktivitou z mé strany, abych nepokazil te, co se má stát a co se pro nás všechny připravuje. Věřím, že Vám nebude zatěžko, jako bývalé chovankyni zdejších prostorů, si představit všechna ta pozitiva spojená s trestem /prosim, povšimněte si paradoxu skrytého s tímto výhrůžným slovem/, přijme-li jej s Ním. Již tady až žasneme, jak se míjí se svým kárným účinkem, jak v tom selhává a jak uvádí v život to, co bývá většinou bráno všemi jako pouhá proklamace, či fixní idea trestního zákona - převýchovu či naprávu toho, kdo je odsouzen. Sem si naprosto jist tím, že vyjdou-li odsud, vyjdu převychován, neboť hmatatelné důkazy Jeho lásky přetavují i ta nejméně vnímavá srdce, chtějí-li jen ona být s Ním. Pro mne se mnohé přísliby dávají do pohybů značících život jen dík mému nynějšímu neslouchání tiše plynoucích dní a budu-li se venuku někdy s někým o něčem přít natolik, že v tom budou stopy tvrdošíjnosti, bude to určitě spojeno ne se spory o jasně horečnou činnost, o věci viditelné, budované domy z cihel, ty mne až k vášnivosti nevzruší. Mě ušili a až nevšední zájem budou směřovat k věcem protrpěným, spojeným s tichým nasloucháním a neprerušenou kontinuitou všech věků, časů a národností, takže budu nádherně nadčasový a zároveň solidérní se všemi, kteří podobnými stezkami procházeli k té jedinečné vizi sbratření všech živých v Něm. Všímáte si, jak je tato má cesta vlastně nepoliticky politická, sníž bych sestavoval nějaký manifest a je až divné, že tak málo lidí si uvědomuje, že jen srdce, které je zapáleno láskou, může měnit svět. Hned však chci dodat, že navšechny pozitivní změny, které se zde se mnou odehrávají, nesporně vděčím vnějším okolnostem a modlitbám Vás všech a především Jezu Kristu. Zcela samozřejmě máte chut chytit za ruce a společně s matkou Terezí říci - Let's do something beautiful for God /pojdme učinit něco krásného pro Boha/ neboť srdce zasažené láskou nemůže jinak! "Každý jiný krok by byl falešný a ani nemůže vlastně nastat, protože milující směřuje jedině k milujícímu. Jsem v situaci, že nastíněně dobře vnímám, že jsem se ocitl na 10 měsíců v restaurátoreské dílně, kde ze mne trpělivě neviditelní umělci snímají nesprávně nanesenou patinu, prach i špinu a unavenost materiálu a že se mi dostává dosti trpělivosti stát zatím na místě. Bojím se však, abyste v tom neviděli vychloubání, nebo něco tomu podobného. Piši Vám /že/ to proto, abych ve Vás rozptýlil i stopy případného strachu o mě, také proto, abych se s Vámi podělil o radost, kterou zde, v jiných dimenzích, tak často pocitují. Nechtěl bych Vás také mást, a vůbec již vyzývat k bezduchému následování, neboť tato cesta není zdaleka snadná a lehká a každé její zjednodušování, anebo vlastní režie může vést ke zcela odlišným výsledkům. Pooporuji-li své okolí, mohu napsat, že mé pojetí je zde zcela výjimečné a přece bych byl neštasten, kdyby mi někdo řekl, že není typicky křesťanské, tj. teakové, jaké bylo a je shodné s pojetím Vaším před léty zde, či současně s ostatními křesťany kdekoli nyní. Prostě stojím zcela za touto tradicí, protože je pro mne živá a žiji z ní a s velikou úctou a vděčnosti děkuji těm, kteří ji před námi přijali, ne/zpronevěřili za jidášský groš, a nám, často nechápavým, liknavým, ji předali. Na závěr této mě, poněkud rozsáhlé úvahy bych chtěl jen dodat, že k témuž pohledům ovšem nelze dojít bez vnitřní ochoty pro ni přinášet oběť, takže by správně chápána askeze měla být nezbytným doprovodem formování každého z nás. Změkčilost je jasným projevem slabého ducha neschopného boje, ten musí ustoupit.

oooooooooooo

JARO JE TADY /Ludvík Vaculík/

Noc na první jerní den prospal jsem v indiánské síti zvané anaka, původem z Nicaraguy. Den nato došlo v sousední Guatemale ke státnímu převratu. Ty opakovány převraty musejí být něco strašného. Ale když se dlouho nechce nic převrátit, je to také hrozné. Nevím, čemu dát přednost. V síti se spalo nečekaně dobře. Když je dlouhá přes šest metrů, dobře napnutá, nemáte ani záda dokulata a ráno vstáváte svěží, jako kdyby vás jenom sundali ze vzduchu, jenž nikde netlačí, nedělá faldy na břichu, nehmotní klobuby. Indiáni v ní spávají názi, celá rodina, bylo mi řečeno, a neuvěřitelně přijemně se v ní rozmožuji. Usel jsem si ovšem vzpomenout na Grušu, který vždycky v síti "stehim", přičemž Memset ho kárala: "Ty bys jim chtěl zhasnout?" Mínila tím diváky venku, za oknem chýše. Ráno se mě hostitel kupodivu ani nezeptal, co se mi zdálo. Mně se napotvoru ne-

zdálo nic, ani čistě soukromě. Letos v březnu dožila se paní učitelka Svatonová devadesáti let. Jeli jsme do Brumova trochu to s ní oslavit. První, nač se mne ptala, bylo, co tedy ty dvě ruské sondy na Venuši našly. Paní učitelka už dost špatně vidí, proto jsem ji tamější krajinu popsal svými slovy:na červenalé kamení a prach, horko přes 400 stupňů a tlak devadesát atmosfér, z nedýchateLNÝCH plynů. Paní učitelka řekla: "Hm, a tož oplatí se to?" "Určitě," řekl jsem, ale Medla mě ihned opravila: "Kdepak, paní učitelko, to je jenom teakové předhánění. Ted Američané dělají zase s tím raketoplánem." Ideovou stránku všech kosmických projektů umí paní učitelka posoudit sama dobrě, ale technickou potřebuje si dát vyložit. Vyložil jsem jí návratnost raketoplánu a ona chraplavým hlasem pravila: Tož to je škodlivé. No. Snad se lidstvo jednou sjednotí na čemsi rozumném. A co naše zlato? Tady lidé čekali, že když ho Američané vrétili, že se to, pravda, musí příznivě projevit i v zásobování, ale to je samozřejmě hloupost." "Paní učitelko, co si myslíte?" naléhavě zvolala Medla, "já myslím", že to zlato k nám ani snad nedošlo!" "Slo," opravil jsem ji, "vezli ho po Příkopech." Ovšem kdoví covezli, myslil jsem si, kráčeje po hřbetě tunelu, kterým právě projel nákladní vlek. Bláto krajiny povrchově rozmrzlo, musel jsem každý krok vyhledávat. V rýhách byl sníh. Rozhlížeje se uviděl jsem, že tam, kde bývala široká splet kamenitých cest, zbyla jedna, kdežto ostatní jsou rozorány v pole, pmžené zelení ozimu. Nad prostorou krákorala zas vrána. Neměla jsem to v úmyslu, ba naopak přímo jsem si zakázal ten benální směr, jenž nemůže už čtenáře zajímat, ale nohy mě tam zas nesly. Sledoval jsem to s výsměchem a umínil jsem si být velmi skepticky. Velmi skepticky jsem proto viděl mohutné strmění stále mocnějších dubů a lip v hrázích a štavnatý začátek rašeliniště pod nimi, škodolibě oměřil jsem kroky od tabuového stromu k zanesené studánce, kterou - pokus se mne týče - budu si umět kdykoli odkrýt. Průhledem v němž mi nebránilo listoví, jsem už zdálky nazřel do jedné čtvercové jámy a mámvu ironicky rukou, věděl jsem ty konce: jak to všechno přijde k pokácení nebo ke spadení a zetlení a namísto toho, jak všude vyrůstá nová svěží houština a na rose jak leží nový pal slunka. Metráky nových ostěpu. Odtud vracel jsem se přes hřbitov, kde jsem zas postál nad hrobem rodičů a také u neosazeného hrobu č. 55, odkud bude dobrý výhled na kostel, hrad, pivovar a měštanéku. Odpoledne přišel paní učitelku pozdravit Miroslav Žikmund. První, co od něho chtěla vědět, bylo: "A tož který je nejslušnejší stát na světě?" Cestovatel se zamyslel a začal vyprávět o Nepálu, jací tam žijí v chudobě ušlechtilí lidé.." Jenže ona to, paní učitelka", přerušil jsem ho, "myslela politicky. Který stát se nejslušnejší chová k svým občanům. A očekávala, že řekneš Anglii." "Snad kdysi dřív, ale ted bych čekala spíš Skandinávii...." Cestovatel si povzdechl, že Evropu nezná, protože Evropu s s kolegou pořád nechávali na pozdější věk, až budou unavenější či línější a zatím došlo k tomu, že nesmějí nikam. Pocitl jsem nenávist a paní učitelka chraplavě zas pravila: "Je kožto zkušený člověk kus světa jste, pravda, viděl, odkud se bere ta zloba a násilí?" "Je to samo jenom ze sebe, nějak, nebo to někdo organizuje, kdo to potřebuje?"

Cestovatelova odpověď - zřejmě dávno před tím promýšlená - je zde Withheld čili zádržena. Nejsme ve Skandinávii.

Cestou zpátky do Prahy dovidali jsme se: nový sníh na Vysočině. A přímo v Praze pak, že z vazby byli propuštěni Kateřina Kyncl, Ruml syn, Jiřina Siklová a Eva Kantůrková. Ale jedna vlaštovka jaro nedělá!

Březen 1982